

نقد و بررسی آموزش تفکر در نظام آموزشی

مؤلف

حمیدرضا میرزاپور زرنانی

نشر اراده

۱۳۹۵

- سرشناسه : میرزاپور زرندینی، حمیدرضا، ۱۳۵۰ -
- عنوان و نام پدیدآور : نقد و بررسی آموزش تفکر در نظام آموزشی / مولف حمیدرضا میرزاپور زرندینی.
- مشخصات نشر : تهران: انتشارات اراده، ۱۳۹۵.
- مشخصات ظاهری : ۱۰۵ ص.
- شابک : 978-600-8140-71-9
- وضعیت فهرست نویسی : فیبا
- یادداشت : کتابنامه: ص. ۱۰۵.
- موضوع : اندیشه و تفکر — راهنمای آموزشی
- موضوع : Thought and thinking -- Study and teaching
- موضوع : اندیشه و تفکر
- موضوع : Thought and thinking
- موضوع : آموزش و پرورش — ایران
- موضوع : Education-Iran
- رده بندی کنگره : ۱۳۹۵۷۹۰۱۵۶۰۳L۱۱
- رده بندی دیویی : ۳۷۰.۵۲
- شماره کتابشناسی ملی : ۴۲۳۳۵۴۴

نام کتاب: نقد و بررسی آموزش تفکر در نظام آموزشی

مولف: حمیدرضا میرزاپور زرندینی

ناشر: نشر اراده

نوبت چاپ و سال چاپ: اول - ۱۳۹۵

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

چاپخانه: نگین تهران

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۱۴۰-۷۱-۹

قیمت: ۷۰۰۰۰ ریال

نشانی: تهران-میدان انقلاب -خ کارگر شمالی -خ فرصت شیرازی - پلاک ۲۰ - واحد ۲

تلفن: ۰۲۱۶۶۵۹۶۵۲۱

فهرست مطالب

صفحه	عناوین
۴	مقدمه
۸	شاخص های تدریس موثر
۱۵	جایگاه تفکر در برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران
۱۸	نقدی بر آموزش تفکر محور در نظام رسمی آموزش در ایران
۴۳	تفکر در روایات
۴۷	عوامل بستر ساز تدریس تفکر
۵۵	روش آموزش تفکر
۶۰	نقش معلم در آموزش تفکر منطقی
۶۱	روش های فعال تدریس
۶۶	روش حل مسئله
۶۸	رابطه روش تدریس بحث گروهی با بارش فکری
۸۰	مراحل اجرای روش تدریس بحث گروهی
۸۸	تکنیک های طوفان بارش فکری
۹۴	مراحل روش بارش مغزی
۱۰۴	منابع

مقدمه

کارشناسان و متخصصان تعلیم و تربیت معتقدند که مدارس باید علاوه بر مهارت‌های سه‌گانه خواندن، نوشتن و حساب کردن شایستگی به کارگیری حقایق علمی را نیز به دانش‌آموزان بیاموزند. به کارگیری حقایق علمی ارتباط مستقیم با تفکر و نحوه اندیشیدن و قضاوت دانش‌آموزان دارد. در نتیجه، معلمان نیاز دارند درباره نقش خود دوباره فکر کنند و فعالیت‌های خود را با آموزش مهارت‌هایی متمرکز سازند که موجب پرورش مهارت‌های تفکر در دانش‌آموزان شود. نظریه‌هایی نیز با چنین رویکردی هم‌راستا دارند و بر این باورند که در فرایند آموزش، به نوجوانان باید در حکم عناصری فعال قرار داد و با فراهم کردن فرصت و فضای مناسب تعامل، موجب پرورش تفکر انتقادی آنان شد. اما نکته عمده‌ای که باید در فرایند یاددهی - یادگیری به آن توجه کرد این است که تفکر را نمی‌توان به موقعیت‌های معین محدود کرد و در طرحی ثابت قرار داد. هرگز نمی‌توان در جوی با این مسئله و تنها با انتقال و ذخیره‌سازی اطلاعات موجب پرورش تفکر شد. به همین دلیل، صاحب‌نظران نظریه‌های ذکر شده معتقدند، بهترین روش برای پرورش تفکر انتقادی به کارگیری روش حل مسئله به صورت تفحص گروهی است.

تفکر انتقادی و حل مسئله از نظر ماهیت یکی هستند و هر دوی آن‌ها از انواع مهارت‌های تفکر به حساب می‌آیند. به عقیده سیفرت، تفکر انتقادی بیشتر با فرایند تفکر و حل مسئله بیشتر با فرآورده یا نتیجه تفکر سروکار دارد و بسیاری از روان‌شناسان برای آن‌ها مراحل آموزش و یادگیری یکسان پیشنهاد داده‌اند.

سیف، ۱۳۸۳)، از این رو، با توجه به ویژگی‌های روش یادگیری مبنی بر حل مسئله مبتنی بر فراگیر محوری، فعالیت در گروه‌های کوچک یادگیری، نقش تسهیل‌کنندگی آموزش‌دهنده، روبه‌رو شدن با مسائل واقعی، مسئله به عنوان ابزار جمع‌آوری دانش و خودتنظیمی در جریان یادگیری، پویایی خاصی در کلاس درس به وجود می‌آورد (دوکی، ۲۰۰۲).

رسالت و هدف اصلی تعلیم و تربیت، آموزش موانع تفکر انتقادی در برنامه درسی آموزش متوسطه با آوردن افرادی است که بتوانند تفکر کنند و به ماحصل تفکر دیگران اکتفا نکنند؛ پس هر فردی که مایل به تحقیق و بررسی هستند نه کسانی که صرفاً پذیرای آنچه گفته می‌شود (مدیور، ۱۳۸۱).

عمده مشکل این است که بسیاری از معلمان و بریان همواره با این سؤال مواجهند که چگونه می‌توان از دانش‌آموزان منفعل، شاعرانه، فعال را با بینش علمی و تفکر انتقادی تربیت کرد؟ اصولاً تفکر انتقادی چیست و چگونه پرورش می‌یابد؟ چگونه باید فرصت‌هایی را فراهم کنند تا نوجوانان بتوانند مطالب آموخته شده را به موقعیت‌های جدید انتقال دهند؟ چه روشی را باید در فرایند آموزش و پرورش بیشتر گرفت تا دانش‌آموزان روش اندیشیدن، تحلیل و قضاوت درست را بیاموزند؟

با توجه به نظرات اندیشمندان تربیتی و نتایج به دست آمده از تحقیقات، توصیه می‌شود به این اصول و چارچوب‌های کلی در فرایند یاددهی-یادگیری به منظور فراهم کردن موقعیت مطلوب آموزشی همواره توجه شود:

- به جای انتقال حقایق علمی به نوجوانان، راهنما و تحلیل‌گر راهبردهای یادگیری گرفته شده در حل مسائل آنها باشیم و به جای ذخیره‌سازی اطلاعات، اعمال متفکرانه را پرورش دهیم.

- به منظور حل مسائل دنیای واقعی نوجوانان، به رویکردهای واقع‌گرایانه توجه شود.

- یادگیری مشارکتی را محور فعالیت‌های آموزشی خود قرار دهیم و همواره از آن - ما - کنیم.

- راهبردهای آموزشی را به گونه‌ای انتخاب کنیم که یادگیری از سوی خود نوجوان صورت گیرد. از درون کنترل شود، زیرا چنین عملی، خود - آموزی و خود - کنترلی را در دانش‌آموزان تقویت خواهد کرد.

- محیط آموزشی را براساس نیاز واقعی نوجوانان طراحی کنیم و تجهیزاتی را فراهم سازیم که آنان را در تعبیر و تفسیر چندانچه مسئله کمک کند.

- جهت زمینه‌سازی مناسب فرهنگی و اجتماعی و بیا - گذاری‌ها و راهبردهای آموزشی مناسب برای پرورش نسل جوان متفکر نقاد بسیج شویم.

- بازنگری در نظام سنتی آموزش و پرورش و سوق این نظام به سمت پویایی از طریق حذف کنکور

- برای آموزش سطوح مختلف جامعه از طریق آموزش‌های غیررسمی و رسانه‌ها، در زمینه تفکر انتقادی برای نقش‌آفرینی آحاد مختلف جامعه، بخصوص خانواده‌ها، تلاش کنیم.
- محیط‌هایی همچون جهان واقعی فراهم کنیم و محتوای آموزشی را به گونه‌ای در آن به کار بگیریم که یادگیری مربوط به آن اتفاق بیفتد.
- بر روی همسنگی مفاهیم تأکید کنیم، شرایطی را برای طرح دیدگاه‌های متفاوت در محتوا فراهم سازیم.
- هرگز اهداف ارزش را به یادگیرندگان تحمیل نکنیم.
- محیط و تجهیزاتی را فراهم کنیم که به نوجوانان در تعبیر و تفسیر چندگانه جهان کمک کند.
- به جای تولید مجدد دانش، به ساختار دانش توجه کنیم.
- به جای ذخیره‌سازی اطلاعات، اعمال متفکرانه را پرورش دهیم.
- زمینه و محتوای وابسته به ساخت را در اختیار دانش‌آموزان قرار دهیم.
- خودآموزی و خود - تنظیمی را در دانش‌آموزان پرورش دهیم.
- محیط یادگیری را طوری طراحی کنیم که محیطی غنی و معتبر برای حل مسئله باشد. (کانون پرورش فکری کودکان، ۱۳۹۱)